

AJÁNLÁSOK

A BIZOTTSÁG AJÁNLÁSA

(2013. március 27.)

a T-2 és a HT-2 toxin gabonafélékben és gabonatermékekben való jelenlétéről

(EGT-vonatkozású szöveg)

(2013/165/EU)

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 292. cikkére,

mivel:

- (1) A T-2 toxin és a HT-2 toxin a *Fusarium* fajok által előállított mikotoxin. A T-2 toxin az anyagsere során gyorsan nagyszámú metabolitá alakul, amelyek közül a HT-2 toxin az egyik legfontosabb.
- (2) Az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA) keretei között működő úgynevezett Contam Panel (az élelmiszerláncba bekerülő szennyező anyagok tudományos testülete) a Bizottság felkérésére szakvéleményt alkotott a T-2 és a HT-2 toxin élelmiszerekben és takarmányokban való jelenléte miatti állat- és közegészségügyi kockázatokról ⁽¹⁾.
- (3) A Contam Panel a T-2 és a HT-2 toxinra vonatkozóan testtömeg-kilogrammonként 100 ng-ban állapította meg az együttes tolerálható napi bevitel (TDI) értékét. A rendelkezésre álló előfordulási adatokon alapuló becslések szerint az emberek T-2 és HT-2 toxinnak való tartós étrendi kitettsége minden korcsoport esetében kisebb a TDI-nél, így közvetlen egészségügyi aggályt nem vet fel.
- (4) Az állat-egészségügyi kockázatok tekintetében a Contam Panel azt állapította meg, hogy a kérődzők, a nyulak és a halak esetében a T-2 és a HT-2 toxinnak való jelenlegi becsült értékei valószínűsíthetően nem vetnek fel állat-egészségügyi aggályt. A sertések, a baromfiak, a lovak és a kutyák esetében a T-2 és a HT-2 toxinnak való kitettség becsült értékei azt jelzik, hogy a káros egészségi hatások kockázata alacsony. A macskák a legérzékenyebb állatfajok közé tartoznak. A kevés adat

és a már alacsony dózisok mellett is jelentkező súlyos káros egészségi hatások miatt nem állapítható meg NOAEL és LOAEL érték. Ezért ez az ajánlás a macskaledelekre nem vonatkozik, ebben a tárgyban szigorúbb intézkedésekre van szükség.

- (5) A Contam Panel azt is megállapította, hogy a takarmányokból az állati eredetű élelmiszerekbe csak korlátozott mennyiségben jut T-2 és HT-2 toxin, ezért ez a forrás elhanyagolható mértékben növeli az emberek kitettségét.
- (6) A tudományos szakvélemény megállapításainak figyelembevételével, valamint a T-2 és a HT-2 toxin előfordulásában megfigyelhető nagy éves ingadozásokra való tekintettel helyénvaló még több adatot összegyűjteni a T-2 és a HT-2 toxin gabonafélékben és gabonatermékekben való jelenlétéről, valamint az élelmiszerek feldolgozása (főzése), illetőleg a mezőgazdasági tevékenység által a T-2 és a HT-2 toxin jelenlétére kifejtett hatásokról. Emellett a T-2 és a HT-2 toxinnak a gabonafélékben és a gabonatermékekben való jelenléte megelőzésének, illetve csökkentésének érdekében meghozható intézkedések meghatározásához további adatokat szükséges gyűjteni azokról a különböző tényezőkről, amelyek a gabonafélékben és a gabonatermékekben a T-2 és a HT-2 toxin viszonylag nagymértékű jelenlétét előidézik. Vizsgálatokat kell lefolytatni annak érdekében, hogy információkhoz jussunk a T-2 és a HT-2 toxinnak a gabonafélékben és a gabonatermékekben való viszonylag nagymértékű jelenlétét eredményező körülményekről, valamint a takarmányok és az élelmiszerek feldolgozásának hatásairól. A rendelkezésre álló adatok alapján megállapítható, hogy a T-2 és a HT-2 toxin a rizsben és a rizstermékekben nincs vagy csak rendkívül csekély mennyiségben van jelen, ezért ezeket a termékeket indokolt kizárni ezen ajánlás hatályából.
- (7) A gabonafélék és a gabonatermékek toxintartalmának nyomon követéséből származó adatok gyűjtésének célja az emberek és az állatok T-2 és HT-2 toxinnak való kitettségében megfigyelhető változások és tendenciák értékelése. Ehhez kellő érzékenyséű analitikai módszerek szükségesek.

⁽¹⁾ EFSA Panel on Contaminants in the Food Chain (CONTAM), Scientific Opinion on risks for animal and public health related to the presence of T-2 and HT-2 toxin in food and feed („Tudományos szakvélemény a T-2 és a HT-2 toxin élelmiszerekben és takarmányokban való jelenléte miatti állat- és közegészségügyi kockázatokról”), EFSA Journal (2011), 9(12):2481, 187. o., doi:10.2903/j.efsa.2011.2481, online elérhetőség: www.efsa.europa.eu/efsajournal

- (8) Ahhoz, hogy iránymutatást lehessen adni arról, hogy ezeket a vizsgálatokat mely esetekben indokolt lefolytatni, meg kell határozni azokat az indikatív értékeket, amelyek felett ilyen vizsgálatok indokoltak. Ezeket az

indikatív értékeket az EFSA adatbázisában rendelkezésre álló előfordulási adatok alapján célszerű megállapítani. A vizsgálatok végrehajtása szempontjából rendkívül fontos kérdés a nyomonkövethetőség.

- (9) Az ezen ajánlás alapján összegyűjtött adatokat 2015-ben indokolt kiértékelni. Az ezen ajánlás alapján lefolytatott monitoring keretében összegyűjtött adatok lehetőséget adnak továbbá az előfordulásban mutatózó éves ingadozások jobb megértésére, a T-2 és a HT-2 toxin jelenlétének tanulmányozására a gabonatermékek széles skáláján, a nagyobb értékeket előidéző körülmények tisztázására, valamint azon intézkedések meghatározására, amelyek segítségével a T-2 és a HT-2 toxin jelenléte megelőzhető vagy csökkenthető, ideértve a mezőgazdasági üzemtani tényezőket és a feldolgozást is,

ELFOGADTA EZT AZ AJÁNLÁST:

1. A tagállamok a takarmány- és az élelmiszer-ágazatban működő vállalkozások tevékeny részvételével kövessék nyomon a T-2 és a HT-2 toxin gabonafélékben és gabonatermékekben való jelenlétét. Ezen ajánlás alkalmazásában a gabonafélék fogalma a rizst, a gabonatermékek fogalma a rizstermékeket nem tartalmazza.
2. A tagállamok bátorítsák azt a törekvést, hogy az együttes előfordulás vizsgálatának lehetővé tétele érdekében a minták a T-2 és a HT-2 toxin mellett más *Fusarium*-toxinok, így különösen a deoxinivalenol, a zearalenon és a fumonizin B1 + B2 jelenléte szempontjából is elemzésre kerüljenek.

Ha az alkalmazott analitikai módszer lehetővé teszi, ajánlatos a maszkolt mikotoxinokat, különösen pedig a T-2 és a HT-2 toxin mono- és diglikozilált konjugátumait is elemezni.

3. Az emberi fogyasztásra szánt gabonafélékből és gabonatermékekből való mintavételezés és a minták elemzése az élelmiszerek mikotoxintartalmának hatósági ellenőrzéséhez használandó mintavételi és elemzési módszerek megállapításáról szóló, 2006. február 23-i 401/2006/EK bizottsági rendelet⁽¹⁾ és különösen az abban foglalt következő rendelkezések szerint történjen:

— a gabonafélékből és a gabonatermékekből történő mintavételezés vonatkozásában az I. melléklet B. része,

— a T-2 és a HT-2 toxin elemzésére vonatkozó alkalmassági kritériumok tekintetében a II. melléklet 4.3.1. pont g) alpontja. A mennyiségi meghatározhatósági határ (LOQ) a T-2 és a HT-2 toxinra külön-külön véve lehetőleg ne legyen nagyobb 5 µg/kg-nál, kivéve a feldolgozatlan gabonafélék esetében, amikor is az LOQ a T-2 és a HT-2 toxinra külön-külön véve lehetőleg ne legyen nagyobb 10 µg/kg-nál. Szűrésen alapuló analitikai eljárás

alkalmazása esetén a kimutatási határ a T-2 és a HT-2 toxinra együttesen véve lehetőleg ne legyen nagyobb 25 µg/kg-nál.

Az élelmiszer-ágazatbeli vállalkozás által alkalmazott mintavételezési eljárás eltérhet a 401/2006/EK rendelet rendelkezéseitől, de a vizsgált tételre nézve legyen reprezentatív.

4. A takarmányként való felhasználásra szánt gabonafélékből és gabonatermékekből, valamint a takarmánykeverékekből való mintavételezés és a minták elemzése a takarmányok hatósági ellenőrzése során alkalmazott mintavételi és vizsgálati módszerek megállapításáról szóló, 2009. január 27-i 152/2009/EK bizottsági rendelet⁽²⁾ rendelkezései szerint történjen. A mennyiségi meghatározhatósági határ (LOQ) a T-2 és a HT-2 toxinra külön-külön véve lehetőleg ne legyen nagyobb 10 µg/kg-nál. Szűrésen alapuló analitikai eljárás alkalmazása esetén a kimutatási határ a T-2 és a HT-2 toxinra együttesen véve lehetőleg ne legyen nagyobb 25 µg/kg-nál.

A takarmányágazatbeli vállalkozás által alkalmazott mintavételezési eljárás eltérhet a 152/2009/EK rendelet rendelkezéseitől, de a vizsgált tételre nézve legyen reprezentatív.

5. A tagállamok a takarmány- és az élelmiszer-ágazatban működő vállalkozások tevékeny részvételével végezzenek vizsgálatokat azon tényezők feltárására, amelyek az indikatív értékek feletti értékeket okozzák, illetőleg azon intézkedések meghatározására, amelyek révén a jövőre nézve megelőzhető, illetve csökkenthető a szóban forgó anyagok túlzott jelenléte. Bizonyosan indokolt ilyen vizsgálatokat végezni abban az esetben, ha a kimutatott mennyiségek egy meghatározott időszakon belül ismétlődő módon meghaladják az ezen ajánlás mellékletében a gabonafélékben és a gabonatermékekben jelen lévő T-2 és HT-2 toxinra vonatkozóan meghatározott indikatív értékeket. A gabonafélékben és a gabonatermékekben előforduló T-2 és HT-2 toxin nagy mennyiségeit előidéző különböző tényezőkkel – köztük a mezőgazdasági üzemtani tényezőkkel – kapcsolatos ismeretek bővítése céljából végzett mintavételezés és elemzések a gabonafélékre és az elsődleges feldolgozás útján nyert gabonatermékekre összpontosuljanak.

6. A tagállamok a takarmány- és az élelmiszer-ágazatban működő vállalkozások tevékeny részvételével végezzenek vizsgálatokat a takarmányok és az élelmiszerek feldolgozási folyamatainak a T-2 és a HT-2 toxin jelenlétére kifejtett hatásaira vonatkozóan. Bizonyosan indokolt ilyen vizsgálatokat végezni abban az esetben, ha a kimutatott mennyiségek egy meghatározott időszakon belül ismétlődő módon meghaladják a gabonatermékekben jelen lévő T-2 és HT-2 toxinra vonatkozó indikatív értékeket.

⁽¹⁾ HL L 70., 2006.3.9., 12. o.

⁽²⁾ HL L 54., 2009.2.26., 1. o.

7. A tagállamok gondoskodjanak arról, hogy az EFSA egy egységes adatbázis összeállítása érdekében rendszeres jelleggel megkapja az analitikai eredményeket, az Európai Bizottság pedig évente – és első alkalommal 2013 decemberéig – tájékoztatást kapjon a vizsgálatok eredményeiről. Ezen ajánlás egységes alkalmazását és a vizsgálatok eredményeit tartalmazó jelentések egységességének biztosítását egy később elkészítendő iránymutatás fogja segíteni.

Kelt Brüsszelben, 2013. március 27-én.

a Bizottság részéről

Tonio BORG

a Bizottság tagja

MELLÉKLET

A gabonafélék és a gabonatermékek indikatív értékei (*) (**)

	A T-2 és a HT-2 toxin együttes mennyiségének indikatív értékei (µg/kg), amelyek felett – többszöri kimutatás esetén bizonyosan – vizsgálatokat ajánlott végezni (*)
1. Feldolgozatlan gabonafélék (***)	
1.1. Árpa (beleértve a sörárpát is), kukorica	200
1.2. Zab (magburokkal)	1 000
1.3. Búza, rozs, más gabonafélék	100
2. Közvetlen emberi fogyasztásra szánt gabonamagvak (****)	
2.1. Zab	200
2.2. Kukorica	100
2.3. Más gabonafélék	50
3. Emberi fogyasztásra szánt gabonatermékek	
3.1. Zabkorpa, pelyhesített zab	200
3.2. Gabonafélék korpája a zabkorpa kivételével, malomipari zabtermékek a zabkorpa és a pelyhesített zab kivételével, malomipari kukoricatermékek	100
3.3. Más malomipari gabonatermékek	50
3.4. Reggeli-re való gabonafélék, beleértve a formázott gabonapelyhet is	75
3.5. Kenyér (beleértve a kisméretű pékárut is), cukrászsütemény, keksz, gabonaszelet, tésztafélék	25
3.6. Csecsemőknek és kisgyermekeknek szánt gabonaalapú élelmiszerek	15
4. Takarmányként való felhasználásra szánt gabonatermékek, takarmánykeverékek (*****)	
4.1. Malomipari zabtermékek (magburok)	2 000
4.2. Más gabonatermékek	500
4.3. Takarmánykeverék, a macskaeledel kivételével	250

(*) Az e mellékletben található értékek olyan indikatív értékek, amelyek felett – többszöri kimutatás esetén bizonyosan – ajánlott vizsgálatokat végezni a T-2 és a HT-2 toxin nagy mennyiségeit eredményező tényezők feltárására vagy az élelmiszer- és a takarmányfeldolgozás hatásainak meghatározására. Az indikatív értékek az EFSA adatbázisában rendelkezésre álló, az EFSA szakvéleményében bemutatott adatokon alapulnak. Az indikatív értékek nem tekinthetők takarmány-, illetve élelmiszer-biztonsági határértékeknek.

(**) Ezen ajánlás alkalmazásában a gabonafélék fogalma a rizst, a gabonatermékek fogalma a rizstermékeket nem tartalmazza.

(***) A feldolgozatlan gabonafélék azok a gabonafélék, amelyek a szárítástól, a tisztítástól és a válogatástól eltekintve nem estek át sem fizikai, sem hőkezelésen.

(****) A közvetlen emberi fogyasztásra szánt gabonamagvak azok a gabonamagvak, amelyek átestek szárítási, tisztítási, magburok-eltávolítási és válogatási folyamatokon, de az élelmiszerláncban való további feldolgozásuk előtt más további tisztítási és válogatási műveleteken nem esnek át.

(*****) A takarmányként való felhasználásra szánt gabonafélék és gabonatermékek, valamint a takarmánykeverékek indikatív értékei 12 % nedvességtartalmú takarmányra vonatkoznak.